

USA:s väsentliga brott mot FN:s högkvartersavtal och argumenten för en permanent flytt till Genève

Förenta Nationerna existerar för att tillhandahålla ett universellt forum där suveräna stater delibererar som jämlikar. Denna princip om universalitet är endast hållbar om alla medlemsstater kan få tillgång till organisationens högkvarter utan politisk diskriminering.

Högkvartersavtalet från 1947 mellan FN och USA kodifierade denna princip. USA, som värdland, lovade att inte hindra transit för företrädare för medlemsstater till och från FN:s högkvarter. Men de senaste händelserna – särskilt **avslag på visum för den palestinska delegationen** i september 2025 och **återkallandet av visumet för Colombias president Gustavo Petro** några dagar senare – visar att USA inte har uppfyllt detta åtagande. Detta är inte isolerade misstag, utan en del av ett politiskt mönster som riktar sig mot kritiker av USA:s politik i Mellanöstern.

Sådant beteende utgör ett *väsentligt brott* mot högkvartersavtalet. Enligt internationell rätt ger ett väsentligt brott den andra parten – i detta fall FN – rätt att suspendera eller avsluta sina förpliktelser. Generalförsamlingen, som utövar sin auktoritet enligt **artikel 20 i FN-stadgan**, bör svara genom att permanent flytta sina sessioner till Genève.

Det rättsliga argumentet: Väsentligt brott mot högkvartersavtalet

Artikel 13 i högkvartersavtalet kräver att USA säkerställer obehindrad tillgång för företrädare för medlemsstater som deltar i FN-möten. Denna förpliktelse är absolut: den beror inte på det politiska innehållet i en delegats tal eller de bilaterala relationerna mellan USA och delegatens stat.

Bevis på brott 2025

- **Avslag på visum för den palestinska delegationen:** USA nekade visum till palestinska tjänstemän, inklusive president Mahmoud Abbas, vilket hindrade personlig närvaro vid generalförsamlingen. Abbas talade till generalförsamlingen på distans den 25 september 2025.
- **Återkallande av president Gustavo Petros visum:** Den 27 september återkallade USA Petros visum kort efter att han deltog i en pro-palestinsk demonstration i New York och kritiserade USA:s politik gentemot Israel.
- **Ett bredare mönster:** Dessa åtgärder passar in i en bredare trend av USA:s villighet att hindra delegationer som anses politiskt obekväma.

Precedenset från 1988 är tydligt: när USA nekade Yasser Arafat ett visum, röstade generalförsamlingen för att hålla sin session i Genève. Detta visar både USA:s förmåga att bryta mot sina åtaganden och församlingens befogenhet att agera.

Väsentligt brott enligt internationell rätt

Artikel 60 i **Wienkonventionen om traktaträtten (1969)** definierar ett väsentligt brott som en överträdelse av en bestämmelse som är väsentlig för att uppnå traktatens syfte. Själva syftet med högkvartersavtalet är att garantera universell tillgång. Upprepade visumavslag och återkallanden undergräver direkt detta syfte.

FN, som den icke-brytande parten, har rätt att betrakta avtalet som ogiltigt.

Generalförsamlingens befogenhet att flytta

Artikel 20 i FN-stadgan fastställer att generalförsamlingen ska sammanträda "vid den tid och plats den själv bestämmer". Denna befogenhet är oberoende av säkerhetsrådet; det finns inget veto över mötesplatser.

Därmed kan generalförsamlingen anta en resolution som:

1. Förklarar USA skyldiga till ett väsentligt brott mot högkvartersavtalet;
2. Bekräftar sin befogenhet att bestämma platsen för sina möten;
3. Flyttar sina sessioner till Genève.

Om USA invänder, tillhör tvisten **Internationella domstolen (ICJ)**. Artikel 21 i högkvartersavtalet föreskriver redan skiljedom och, vid misslyckande, ICJ:s jurisdiktion. Generalförsamlingen kan också begära ett **rådgivande yttrande** enligt artikel 96 i stadgan.

Praktisk genomförbarhet av flytt till Genève

Genève är redan värd för **FN:s kontor i Genève (UNOG), WHO, ILO, UNHCR** och många andra organ. Palais des Nations var värd för generalförsamlingen 1988 och har visat skalbarhet genom stora konferenser, senast UNCTAD16 år 2025.

Diplomatiska beskickningar

Nästan alla medlemsstater har redan permanenta beskickningar i Genève. En flytt skulle kräva expansion, men kostnaderna skulle uppvägas av besparingar från att stänga eller minska kontor i New York, där fastighets- och levnadskostnader är betydligt högre.

Värdlandets ramverk

Schweiz har ett långvarigt rättsligt ramverk för FN:s verksamhet. Ett utökat värdlandsavtal skulle kunna förhandlas smidigt, med tanke på Genève's befintliga roll som FN-nav.

Kostnader för USA

- **Sysselsättning:** FN:s sekretariat anställer **7 500–8 000 medarbetare i New York**, många av dem amerikanska medborgare eller invånare. Deras avresa skulle direkt minska den lokala sysselsättningen.
- **Entreprenörer:** Catering-, städ-, transport- och konferensföretag skulle förlora betydande kontrakt.

Förluster relaterade till diplomatiska beskickningar

- **Permanent beskickningar:** Stängning eller nedskalning av ~190 diplomatiska beskickningar i New York skulle minska efterfrågan på kontor, lägenheter och stödjande tjänster. Tusentals lokala anställda skulle påverkas.

Turism och gästfrihet

- **Generalförsamlingens vecka:** Det årliga inflödet av tusentals diplomater, medier och icke-statliga organisationer injicerar miljontals dollar i New Yorks gästfrihets- och turistsektorer.
- **Totalt bidrag:** Studier uppskattar att FN-samhället genererar **3,69 miljarder dollar årligen** till New Yorks ekonomi, och stödjer cirka **16 000 jobb**. Över ett decennium skulle de kumulativa förlusterna närma sig **40 miljarder dollar**.

Symboliska och strategiska kostnader

- **Förlust av mjuk makt:** Att vara värd för FN ger Washington daglig tillgång till världsledare. En flytt skulle beröva landet denna unika diplomatiska fördel.
- **Geopolitiskt nederlag:** Flytten skulle tolkas som bevis på att USA inte kan litas på som en neutral värd, vilket undergräver deras anspråk på ledarskap i en regelbaserad internationell ordning.

Förutseende av USA:s motargument

- **Suverän rätt att kontrollera gränser:** USA kan hävda att visumbeslut är suveräna handlingar. Genom att underteckna högkvartersavtalet begränsade USA dock uttryckligen sin suveränitet i detta sammanhang.
- **Säkerhetsmotiveringar:** USA kan åberopa terrorism eller allmän ordning. Men systematiska avslag mot kritiker, inte säkerhetsrisker, avslöjar politiska avsikter.
- **Budgetmässig hävstång:** Washington kan hota att hålla inne sitt bidrag på 22 % till FN:s budget. Sådana hot skulle dock bara förstärka uppfattningar om dålig tro och kunde påskynda diversifieringen av FN:s finansiering.

Färdplan för generalförsamlingen

1. **Anta en resolution** som fördömer USA:s visumpraxis som ett brott mot högkvartersavtalet och bekräftar generalförsamlingens befogenhet att bestämma sin mötesplats.
2. **Begära ett rådgivande yttrande från ICJ** för att stärka den rättsliga grunden för flytten.

3. **Förhandla med Schweiz** om att utöka värdlandsavtalet för permanenta sessioner i generalförsamlingen.
4. **Stegvis flytt** som börjar med generalförsamlingens session 2026 i Genève, följt av utvidgning till andra högkvartersfunktioner vid behov.

Slutsats

USA:s upprepade hinder för delegationer genom politiskt motiverade visumavslag och återkallanden är ett *väsentligt brott* mot högkvartersavtalet. Generalförsamlingen är inte skyldig att tolerera detta. Den har både den rättsliga auktoriteten och de praktiska medlen för att flytta sina sessioner till Genève.

En sådan flytt skulle orsaka USA miljarder i ekonomiska förluster och ett betydande prestigenederlag, samtidigt som den bekräftar Förenta Nationernas oberoende och universalitet. Om USA ifrågasätter detta beslut kan de ta tvisten till ICJ.

Tiden har kommit för FN att agera beslutsamt. För att skydda sin integritet, universalitet och trovärdighet bör generalförsamlingen permanent flytta till Genève.